

แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒
Guidelines to Enhance Virtues and Ethical Behavior of Early Childhood
Students in Nongkham Network Schools under the Office, Roi-et Primary
Educational Service Area 2

ศิริรัตน์ มูลอินทร์*
รศ.ดร.ประจิดร มหาหิง**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพและปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย เพื่อพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ จำนวน ๑๓๖ คน และกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย
ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจาก โรงเรียนหนองขาม
วิทยาและโรงเรียนบ้านหนองฮาง กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ จำนวน ๑๖ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็น
แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพการปฏิบัติและปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย เครื่องมือทั้งหมดมีคุณภาพค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง
๐.๘๐-๑.๐๐ และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๕๗ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน, ค่าร้อยละ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอล
ฟา (α -coefficient) ด้วยวิธีของครอนบัค (Cronbach) ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (ค่า IOC)
โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิและมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพ และปัญหาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต เขต ๒ พบว่า สภาพการปฏิบัติแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของ

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

** อาจารย์ที่ปรึกษา

นักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมา ได้แก่ด้านกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนปฐมวัย และ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ปัญหาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงมา ได้แก่ด้านกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย และด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

๒. แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่าย หนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ องค์กรประกอบด้วย ๓ ด้านคือ ๑) ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย ความมีวินัยและ ความรับผิดชอบ ๒) ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และ กิจกรรมเกมการศึกษา และ ๓) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การวางแผนกำหนดทิศทางและเป้าหมาย การปฏิบัติตามแผนงานที่ กำหนด การกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม, นักเรียนปฐมวัย, กลุ่มเครือข่ายหนองขาม

Abstract

The objectives of this research were to study the practice and the problems of enhancing virtues and ethical behavior of childhood students and to develop guidelines for such enhancement in Nongkham Network Schools (NNS) under the Office of Roi-et Primary Educational Service Area 2 (ORPESA2). The sample group of 136 persons consisted of school administrators, teachers and committee members of Nongkham Network; and the target group of 16 school and Ban Nonghang School in the same Network. Questionnaires with content validity value between .80-1.00 and the reliability value of 0.857 and interview guides were used to collect the data, subsequently analyzed by a computer program, employing percentage, mean, standard deviation and a-coefficient.

The research findings were as follows:

1. The practice of enhancing virtues and ethical behavior of early childhood students in Nongkham Network Schools under the Office as above mentioned was rated high both on the whole and in all aspect. The aspect of participatory administration was the highest practice, followed by the process of learning experience management and the enhancement of virtues and ethical behavior of early childhood students. With regard to the problems, on the whole it was rated low; all aspects were also rated high. The highest problematic was the aspect of participatory administration, followed by the process of learning experience management and the enhancement of virtues and ethical behavior of early childhood students.

2. As for the guidelines to enhance virtues and ethical behavior of early childhood students in Nongkham Network Schools under the Office as aforesaid three aspects were developed as follows : 1) the content of virtues and ethical behavior, consisting of discipline and responsibility; 2) the process of enhancing virtues and ethical behavior consisting of free activities, creative, ones enriching experience ones, open-air activities and educational activities; 3) participatory administration, consisting of planning to determine direction and goals, acting according to the plan, monitoring and follow-up on the action, and evaluation of the outcome.

Keyword; Guidelines to Enhance Virtues and Ethical Behavior, Early Childhood Students, Nongkham Network Schools

๑. บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังตื่นตัวกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรมรัฐบาล กลุ่มคนหน่วยงานองค์กรได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้นพยายาม หาแนวทางป้องกันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมที่อาจจะเกิดขึ้น^๑ คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมากในการกำหนดความสงบสุขของสังคมคนในสังคมต้องเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม จึงจะทำให้สังคมนั้นมีแต่ความสุขขณะเดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรม

---

^๑สมพงษ์ จิตระดับ, *วิธีการเรียนรู้ของคนไทย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

จรยธรรมแม่ส้งคมนั้นจะม้ความม้คงทงเศรษฐกจก้ย้อมจะหาคความสงบสขุได้ยักการพฒนาคุณธรรมจรยธรรมของคนในส้งคทไทยจะต้งม้การพฒนต้งแต่ปฐมว้ยเพระเด็กปฐมว้ยจะเป็นก้ล้งของปรเทศพระรชบ้ญฎฐฎการศกษาแห่งชชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขพ้มเต้ม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ม้บทบ้ญฎฐฎหลายมาตราที่ได้วางกรอบในการพฒนาศกษาที่มุ้งให้ห้าคุณธรรมจรยธรรมมาพฒนาผู้เรยรณ ควบคู้ก้บการเน้นความร้ และนโยบายปฎฐฐการศกษา โดยม้จคมุ้งหมายหล้กในการพฒนาผู้เรยรณให้ม้คุณภาพ และเป็นมนุขย้ที่สมบรณ้ท้งทงร่างกาย จิตใจ และสตัปญญา ความร้และคุณธรรมจรยธรรมและวฒนธรรมในการดำรงชวีตสามารถอยู่ร่วมก้บผู้่อื่นได้อย่างม้ความสุข^๒ การจคการศกษาปฐมว้ยเป็นการจคการศกษาช้้นพ้ฐฐนาระดบแรก เพ้อวางรากฐฐนชวีตของเด็กไทยให้เจรยเต้ปโตอย่างสมบรณ้ ม้พฒนาการสมว้ยอย่างสมคูล ท้งด้านร่างกาย อารมณ้จิตใจ ส้งคคและสตัปญญา บนพ้ฐฐนความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กจกรรมกระตุน้และส้งเสริมพฒนากการของสมองอย่างเต้มที่ร่วมท้งเตรยมเด็กให้พ้ร้อมที่จะเรยรณร้ในระดบการศกษาช้้นปรธมศกษาอันจะน้ไปสู่ความเป็นบุคคลที่ม้คุณภาพของปรเทศชชาติสือและส้งแวดล้อมที่เอ้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมว้ย^๓ ด้งนี้ ๑) สร้างสือสร้างสรรค้สำหรับเด็กปฐมว้ยและพ้อแม่ ผู้เล้ยงคูดุเด็ก และม้การตคตามการน้ไปช้ให้เก้ดปรโยชน้ในศุนย้พฒนาเด็ก ร้องเรยรณ และสือมवलชนต้งๆ โดยเฉพาะการเผยแพร้ผ่านโทรทศน้ ๒) เผยแพร้ตัวอย่างวธีการเล้ยงคูดุเด็กปฐมว้ยก้บธรรมชชาติของเด็กในบรชบส้งคคไทย สนบสนุนให้ม้พ้ฐฐนสร้างสรรค้สำหรับเด็กปฐมว้ยในชุมชน ๓) สือสารและร่วมม้อก้กันระหว่างบ้านก้บร้องเรยรณ/ศุนย้พฒนาเด็กเล็ก เพ้อปลุกฝ้งคุณธรรมจรยธรรมพ้ฐฐน ป้องกั้นและแก้ไขปัญหาพฤตกรรมจิตใจและส้งคค เพ้อเสริมสร้างพฒนากการที่เหมะสมอย่างรอบด้าน ๔) จคกจกรรมการเรยรณการสอนที่เหมะสมก้บพฒนากการรอบด้านของเด็กอย่างเป็นล้ดบค้อยเป็นค้อยไปและอย่างต่อเน้อง เด็กปฐมว้ยจะเรยรณร้พฤตกรรมจรยธรรม จากการก้หนดของผู้ใหญ่ และสือมवलชนต้งๆ โดยเฉพาะการเผยแพร้ผ่านโทรทศน้ด้งนั้นผู้ใหญ่จ้ต้งเป็น ผู้ไ้ดร้ตรงพจจณาส้งที่น้มาสอนเด็กโดยเลือกพฤตกรรมจรยธรรมที่สอดคล้องก้บว้ยที่เด็กสามารถเรยรณร้ได้ท้งนี้พฤตกรรมจรยธรรมด้งกล้าว จะเป็นท้งจรยธรรมที่น้ไปสู่การสร้างปรโยชน้สุขท้งส่วนท้วของเด็กและปรโยชน้สุขของส้งคค เช่น การพ้งพาทนเองการร้จคก้หน้าท้ของตนการยอมร้บผลการกระทำการปฎฐฐตตามกฎเกณท้ช้อก้กำหนดที่ตคก้กัน การตคสคนส้งต้งๆ อย่างม้

^๒ ส้านักงานคณะกรรมการพฒนาเศรษฐกจก้และส้งคคแห่งชชาติ, *แผนพฒนาเศรษฐกจก้และส้งคคแห่งชชาติ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔*, (กรงพ้ทมหานคร : ร้องพ้ทศฐฐสภาลาดพ้ราว, ๒๕๕๔), หน้า ๕๐.

^๓ ส้านักงานเลขาธการสภาการศกษา, *แผนยุทธศาสตร้ชชาติด้านเด็กปฐมว้ย (แรกเก้ดถึงก้องเข้าปรธมศกษาปีที่ ๑) ตามนโยบายร้ฐบลาด้านเด็กปฐมว้ย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙*, (กรงพ้ทมหานคร : ส้ิงพ้ทสศค, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕.

เหตุผลไม่ตัดสินใจเข้าข้างตนเอง หรือยึดความเป็นพวกพ้อง ความซื่อสัตย์การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การไม่พูดเท็จ การไม่พูดจาให้ผู้อื่นเสียใจหรือเสียหาย การไม่ทำร้ายผู้อื่นทั้งการกระทำ การคิด การพูดการกระทำญูรู้คุณ การพิจารณาคัดเลือกคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับเด็ก อาจเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่เป็นามธรรมแต่มีแนวปฏิบัติต่างๆ ที่นำมาใช้คือการนำแนวปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาซึ่งเด็กเองได้พบเห็นและปฏิบัติอยู่แล้วในชีวิตประจำวันมา กำหนดรวมทั้งการประพฤติปฏิบัติในสังคมสิ่งแวดล้อมของเด็ก เช่น การปฏิบัติตามศีลห้า การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) การพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา คือการพัฒนาทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีการปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในระบบวิถีชีวิตที่ดิงงามสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมจริยธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ความคิดความประพฤติและคุณธรรมจริยธรรมของคนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในด้านคุณธรรมและจริยธรรมโดยหลักสูตรมีจุด มุ่งหมายจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และมุ่ง ให้เด็กมีพัฒนาการ ทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์จิตใจสังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัยตามความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลในมาตรฐานที่ ๔ ได้กำหนดไว้ดังนี้ มาตรฐานที่ ๔ มีคุณธรรมจริยธรรมและจิตใจที่ดิงงาม มุ่งให้เด็กมีจิตใจที่ดิงงามประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขการกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาเด็กอย่างชัดเจน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการนำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติในมาตรฐานด้านคุณภาพเด็กมาตรฐานที่ ๑ เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในด้านมีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันมีความซื่อสัตย์มีความกตัญญูกตเวที มีเมตตากรุณา มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น^๔

จากการรับการประเมินจากการประเมินภายนอกรอบสาม จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จุดที่ควรพัฒนาเด็กต้องได้รับการพัฒนาให้รู้จักการอดทนรอคอย สามารถปฏิบัติตามกฎของห้องเรียนได้ ได้รับการส่งเสริมให้อ่านหนังสือ และศึกษาสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ด้วยตนเอง ได้รับการส่งเสริมให้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จดจำมาบูรณาการเป็นความคิดรวบยอด ส่งเสริมให้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการให้มีสัดส่วนครูต่อนักเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ มีการจัด

^๔ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : ที.เอส.บี. โปรดักส์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๑-๒๓.

พื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูลที่เหมาะสม ถูกสุขลักษณะเป็นระเบียบสะอาดปลอดภัย มีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ครูต้องมีการจัดกิจกรรมแบบบูรณาการเป็นรายกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ผ่านกิจกรรมบูรณาการที่เด็กได้เล่นหรือลงมือกระทำ เพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดและทักษะที่เหมาะสมกับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของเด็ก ทำให้โรงเรียนจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อรับการประเมินภายนอกให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาให้เด็กนักเรียน เก่ง ดี และมีสุข และจากการศึกษาสภาพปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายหนองขามเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สอบถาม การสังเกตทั้งจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อมูลจากการเยี่ยมบ้านนักเรียน เด็กส่วนมากอาศัยอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย โดยพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัดจะส่งเฉพาะเงินมาให้ นานๆ จึงจะกลับมาเยี่ยมบ้าน ทำให้เด็กขาดความอบอุ่นทางจิตใจ นักเรียนชอบเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและจากสื่อต่างๆ ขาดวิจารณญาณในการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านความมีวินัย ขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคมและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หากนักเรียนปฐมวัยซึ่งจะเติบโตไปในวันข้างหน้าขาดคุณธรรมจริยธรรม จะทำให้สังคมไทยทั้งในชุมชนในเขตเมืองและชุมชนในเขตชนบท มีภูมิคุ้มกันทางสังคมและวัฒนธรรมต่ำ ด้อยในด้านภูมิปัญญา ภูมิธรรมและสัมมาปฏิบัติ มีคนเก่งมากกว่าคนดี กลายเป็นสังคมอ่อนแอมีสุขภาวะเสื่อมโทรมทั้งกายและใจหาสันติสุขได้ยากเพราะการพัฒนาที่ขาดความสมดุล หากจะให้เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ มีสันติสุขวิถีชีวิตคนไทยจำต้องได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีคุณภาพระหว่างความเก่งคนเก่ง และความดี คนดีมีทั้งวิชา และจริยะเชิงสร้างสรรค์ด้วยการศึกษา (สิกขา) ตลอดชีวิต ซึ่งจะต้องเริ่มต้น ครอบครัว และโรงเรียน

ปัญหาที่พบบ่อยคือ พฤติกรรมนักเรียนปฐมวัยขาดความมีวินัยและความรับผิดชอบ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนนักเรียนปฐมวัย มีหน้าที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนปฐมวัย จึงสนใจที่จะพัฒนา แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาโดยรวมได้ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

๒. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยระยะที่ ๑ ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ ตำราและเอกสาร วิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเน้นคุณธรรมจริยธรรมความมีวินัยและความรับผิดชอบการจัด กลุ่มประสบการณ์ของปฐมวัย รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีด้านบริหารจัดการได้กรอบแนวคิดการ วิจัย ประกอบด้วย ๑) ด้านคุณธรรมจริยธรรมเน้นความมีวินัยและความรับผิดชอบ ๒) กระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย ๖ กิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริม ประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และ กิจกรรมเกมการศึกษา ๓) การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยระยะที่ ๒ การวิจัยภาคสนามหรือเชิงประจักษ์ (Field or Empirical Study) ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพโดย แบบสอบถามและการสัมภาษณ์การศึกษาในระยะเวลาที่ ๒ เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาตั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนในกลุ่ม เครือข่ายหนองขามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่าง จากตารางเครซี มอร์แกน จำนวน ๑๓๘ คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนหนองขามวิทยาและโรงเรียน บ้านหนองฮาง กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ซึ่งเป็นโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ และผ่านการประเมิน สมศ.รอบสาม ประกอบด้วย ผู้บริหาร ๒ คน ครู ๔ คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๐ คน รวมทั้งสิ้น ๑๖ คน

การวิจัยระยะที่ ๓ ยกร่างแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมด้านความมี วินัยและความรับผิดชอบ ของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ นำข้อมูลในระยะที่ ๑-๒ มาสังเคราะห์แล้วยก ร่าง แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

การวิจัยระยะที่ ๔ การจัดทำกลุ่มสนทนาเพื่อตรวจสอบกลั่นกรองร่างแนวทางการ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ นำแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ๑๐ ท่าน ด้วยวิธีการ แบบ Focus Group Discussion นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่านมาปรับปรุง

แก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่านประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย โดยใช้การวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Rang) ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดคือ แต่ละประเด็นต้องมีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ ๓.๕๐ ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Rang) ไม่เกิน ๑.๕๐

การวิจัยระยะที่ ๕ สรุปผลและเสนอผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ เพื่อสรุปให้เห็นกระบวนการที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยทำการสรุปผลการดำเนินการโดยจัดประชุมผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงลำดับขั้นตอนของความสำเร็จการดำเนินการก่อนหลัง และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์พร้อมเสนอแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. สรุปผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ สภาพการปฏิบัติแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.97$, S.D.= 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{x}=4.11$, S.D.=0.86) รองลงมา ได้แก่ ด้านกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย ($\bar{x}=4.08$, S.D.= 0.89) และด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($\bar{x}=3.92$, S.D.=0.88) ตามลำดับ และปัญหาการปฏิบัติแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=1.39$, S.D.=0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนด้านที่มีปัญหาสูงสุดคือ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ($\bar{x}=1.56$, S.D.=0.26) รองลงมาได้แก่ด้านกระบวนการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนปฐมวัย ($\bar{x}=1.31$, S.D.=0.06) และด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ($\bar{x}=1.29$, S.D.=0.04) ตามลำดับ

สรุปผลแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ดังนี้

๑. ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย ๑) ความมีวินัย ได้แก่ นักเรียนล้างมือก่อนทานข้าวนักเรียนเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังเพื่อรอรับบริการ

นักเรียนรู้จักการไหว้ กล่าวขอบคุณและขอโทษ นักเรียนแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนเดินแถวเข้าห้องเรียน ๒) ความรับผิดชอบได้แก่ นักเรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จและทันตามกำหนดเวลา นักเรียนปรับปรุงแก้ไขงานตามที่คุณครูแนะนำ นักเรียนรู้จักเก็บสิ่งของเมื่อเล่นเสร็จแล้วทั้งที่เป็นสมบัติส่วนตัวและส่วนรวม นักเรียนทิ้งขยะลงถังทุกครั้ง

๒. ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย
ประกอบด้วย **๑) กิจกรรมเสรี** ได้แก่ สร้างข้อตกลงในการเล่นร่วมกัน ขณะเด็กเล่นครูคอยคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่น เปิดโอกาสให้เด็กคิดวางแผนตัดสินใจเลือกเล่นอย่างอิสระโดยมีครูคอยสังเกตพฤติกรรมการเล่นพร้อมทั้งให้คำชี้แนะและช่วยเหลือเด็กในการเล่น ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจ **๒) กิจกรรมสร้างสรรค์** ได้แก่ เมื่อทำงานเสร็จต้องให้เด็กเก็บวัสดุเครื่องมือ เครื่องใช้ สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้มีความสดชื่น แจ่มใส ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจของตน จัดโต๊ะและวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมโดยให้เด็กรับผิดชอบช่วยจัดอุปกรณ์ **๓) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ** ได้แก่ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจอง และเคลื่อนไหวตามบทเพลง คำกลอน คำคล้องจอง ให้เด็กเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้อุปกรณ์ประกอบในการเคลื่อนไหว เช่น ห่วง แล็บผ้า การฝึกทำท่าทางเป็นผู้นำ-ผู้ตามเป็นการเคลื่อนไหวหรือทำท่าทางจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเองแล้วให้เพื่อนปฏิบัติตาม เล่นเครื่องเล่นดนตรีง่ายๆ ประเภทเคาะ เช่น กรับ รำมะนา กลอง ฯลฯ และเคลื่อนไหวประกอบ การฝึกจังหวะโดยการใช้ส่วนต่างๆของร่างกายการทำจังหวะด้วยการเปล่งเสียง **๔) กิจกรรมเสริมประสบการณ์** ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสิ่งต่างๆ รอบตัว การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูดการฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น การเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา การเล่นบทบาทสมมติเป็นการให้เด็กเล่นสมมุติตนเองเป็นตัวละครต่างๆตามเนื้อเรื่อง การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่างๆส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝัง ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ **๕) กิจกรรมกลางแจ้ง** ได้แก่ การสาธิตการเล่นสนามบางชนิด เมื่อหมดเวลาให้เด็กช่วยเก็บของเข้าที่และทำความสะอาดร่างกาย และครูร่วมสร้างข้อตกลงกติกาในการเล่น ขณะเด็กเล่นครูคอยดูแลความปลอดภัยและสังเกตพฤติกรรมการเล่น ให้เด็กเลือกเล่นอิสระตามความสนใจ **๖) กิจกรรมเกมการศึกษา** ได้แก่ ในกรณีที่เป็นเกมใหม่ครูควรแนะนำหรือสาธิตอธิบายวิธีการเล่นเกมให้เด็กทราบ ให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลตามความเหมาะสม เมื่อเล่นเกมแต่ละชุดเสร็จแล้วควรฝึกให้เด็กเก็บให้เรียบร้อย ขณะเด็กเล่นครูมีหน้าที่เพียงแนะนำ

๓. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๑) การวางแผนกำหนดทิศทางและเป้าหมาย ได้แก่ กำหนดแผนกลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย โรงเรียนส่งเสริมและมีการจัดอบรม สัมมนา การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวิเคราะห์บริบท (จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส) กำหนดนโยบาย ทิศทาง และเป้าหมาย เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยที่ชัดเจนโรงเรียนจัดทำคำสั่งมอบหมายที่รับผิดชอบ บุคลากรมีการประชุมร่วมกันมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น **๒) การปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนด** ได้แก่ ครูมีการจัดทำแผนประสบการณ์ที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ครูดำเนินการสอนตามแผนประสบการณ์ที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มีการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความชื่นชมผลงานและให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนผลงานของนักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่รับผิดชอบตามคำสั่งโรงเรียน **๓) การกำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน** ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการนิเทศ กำกับและติดตามการดำเนินงานในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยอย่างชัดเจน มีการจัดทำคู่มือ การนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยให้ครูผู้สอน มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ นำผลการนิเทศกำกับ และติดตามการดำเนินงานในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย มาวางแผนการพัฒนาต่อไป ผู้บริหารสถานศึกษาครูและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงาน **๔) การประเมินผลการปฏิบัติงาน** ได้แก่ แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนปฐมวัย สรุปผลการดำเนินงานทุกกิจกรรมเพื่อนำมาปรับปรุงและแก้ไข

๕. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรนำผลการวิจัยแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ไปประยุกต์ใช้ในการปลูกฝัง ปรับ เปลี่ยนพฤติกรรม ของนักเรียนปฐมวัย ให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ควรนำแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน และควรกำหนดนโยบายสถานศึกษาให้มีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย

กับบริบทโรงเรียน ชุมชน โดยมีการร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน

๑. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อสิ้นสุดการวิจัยได้แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัย กลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ควรนำไปทดลองใช้จริง และ เมื่อสิ้นสุดการวิจัยได้แนวทางการเสริมสร้างจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยกลุ่มเครือข่ายหนองขาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ควรมีการขยายเครือข่ายในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนปฐมวัยให้กว้าง

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร : ที.เอส.บี. โปรดักส์, ๒๕๕๐.

สมพงษ์ จิตระดับ. **วิธีการเรียนรู้ของคนไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย (แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ ๑) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙**. กรุงเทพมหานคร : สี่พิมพ์สภศ, ๒๕๕๕.